

شیوه‌های نمره‌دهی مناسب

مقدمه

نمره‌های پایان نیمسال تحصیلی دانشجویان در تصمیم‌گیری استادان، مسئولان دانشگاه و کارفرمایان آینده برای موارد مختلفی مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ بنابراین ضروری است که سیاست‌های نمره‌دهی با دقت تدوین شده و به‌طور متناوب مورد بررسی قرار گیرد. بدین منظور در این شماره تلاش شده است به بسیاری از مسائل کلیدی در خصوص نمره‌دهی مطلوب پرداخته شود.

نمره‌دهی مقایسه‌ای

در این روش، نوعی از مقایسه در هنگام نمره‌دهی صورت می‌گیرد. برای نمونه، ممکن است استاد عملکرد یک دانشجو را با سایر همکلاسی‌هایش از نظر استانداردهایی مانند اهداف از پیش تعیین‌شده، قراردادها، استانداردهای حرفه‌ای و یا ترکیبی از همه این‌ها مقایسه کند. چهار نوع از مقایسه‌های متداول و مورد استفاده استادان برای تعیین نمره در ادامه بیان شده است.

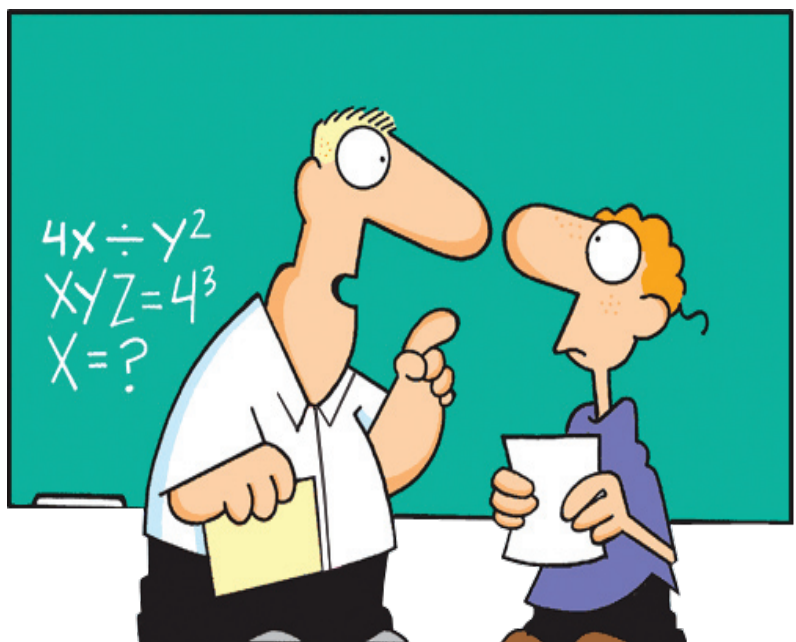
* **مقایسه با دیگر دانشجویان:** در این نوع از مقایسه، استاد عملکرد کلی دانشجو در طول یک نیمسال تحصیلی را با برخی از گروه‌های مرتبط دانشجویی به‌عنوان گروه مرجع، مقایسه نموده و نمره‌ای را برای نشان دادن میزان موفقیت و یا کم کاری وی در نظر می‌گیرد.

در این روش، کسب نمره عالی لزوماً به معنی موفقیت دانشجو در دستیابی به دانش و مهارت نخواهد بود؛ چراکه ممکن است گروه مرجع، شایستگی چندانی نداشته باشد. بنابراین در این روش، ماهیت گروه مرجعی که استفاده می‌شود، در تعیین و تفسیر نمره‌ها، حیاتی خواهد بود.

* **مقایسه با استانداردها:** روشی که در آن، نمره دانشجو از طریق مقایسه عملکرد وی با استانداردهای مشخص، تعیین می‌گردد. در این روش، استاد به جای این‌که تمایل داشته باشد تا مشخص نماید چه تعدادی از دانشجویان کم و بیش بر دروس تسلط دارند؛ علاقه‌مند است نشان دهد که دانشجو تا چه حد با مجموعه تکالیف و دروس آشناست. برای مثال نمره «۱۲» در کلاس آمار مقدماتی، نشان‌دهنده این است که دانشجو، دانش اندکی از آمار توصیفی و استنباطی دارد چراکه موفقیت بیشتر، نیازمند کسب نمره بالای «۱۷» خواهد بود. توجه داشته باشید که در این روش، نمره‌های دانشجویان تنها به میزان تسلطشان بر محتوای درس بستگی دارد و سطوح عملکرد همکلاسی‌هایشان در تعیین نمره پایان نیمسال آنها، تأثیری ندارد. هیچ محدودیتی در هر سطح از نمره وجود ندارد، در نتیجه این احتمال وجود دارد که همه دانشجویان یک کلاس نمره عالی کسب نمایند.

مقایسه براساس اهداف یادگیری (پیشرفت و توانایی)

تعیین اهداف یادگیری دانشجو، معیار مهمی جهت تخصیص معنادار و عادلانه نمرات دانشجویان در این روش می‌باشد. اهداف یادگیری که در کلاس دنبال می‌کنند، کدامند؟ بهتر است همه اهداف یادگیری را که ممکن است بخشی از برنامه درسی‌تان باشد را فهرست نمایید.

محدودیت‌هایی نظیر اینکه چه مدت زمانی را به هر سؤال امتحانی، مقاله یا تکالیف اختصاص خواهید داد، در نظر بگیرید.

بر آوردن این اهداف باشد یا عملکرد نسبی آن‌ها. سؤال بعدی این است که چگونه این عوامل را بکار گیرید و یک روش نمره‌دهی آسان ایجاد نمایید.

دو مقایسه زیر (براساس پیشرفت، توانایی و شایستگی) که از روش‌های مقایسه براساس اهداف یادگیری محسوب می‌شود، گاهی توسط استادان در نمره‌دهی دانشجویان استفاده می‌شود. البته در این دو روش، مشکلات روش‌شناختی وجود دارد که استفاده از آن‌ها را برای اغلب شرایط، بحث‌برانگیز کرده است.

*** مقایسه براساس پیشرفت:** نمره‌های دانشجویان می‌تواند براساس مقایسه میزان دانش و مهارت دانشجویان در پایان نیمسال تحصیلی با میزان دانش و مهارت آن‌ها در ابتدای دوره، تعیین شود. به افرادی که پیشرفت چشمگیری داشته‌اند، نمره‌های بالا و افرادی که پیشرفت کمی داشته‌اند، نمره‌های پایین اختصاص می‌یابد.

این نوع نمره‌دهی از برخی دیدگاه‌های ارزشیابی، مطلوب نیست. این دیدگاه‌ها معتقدند اگرچه در هنگام ارزیابی اثربخشی آموزش، پیشرفت دانشجو مهم است؛ اما به‌عنوان مبنایی برای تعیین نمره‌ها، چندان سودمند نخواهد بود.

*** مقایسه براساس توانایی و شایستگی:** نمره‌های درسی ممکن است نمایانگر سطح یادگیری دانشجو در یک دوره نسبت به میزان مورد انتظار باشد. در این روش، نمره‌ها با سنجش توانایی علمی پیش‌بینی شده‌ی وی، تعیین می‌گردد. بنابراین انتظار می‌رود دانشجویانی که دارای نمره توانایی بالاتری (به‌عنوان نمونه نمرات آزمون استعداد تحصیلی و...) هستند در مقایسه با افرادی که نمره توانایی پایین‌تری دارند، در آزمون نهایی نمره بالاتری کسب نمایند.

در این روش که نمره‌ها، براساس مقایسه با توانایی پیش‌بینی‌شده تعیین می‌شوند؛ اگرچه ممکن است دانشجوی باهوش و دانشجوی کم‌هوش‌تر، نمره یکسانی در یک نیمسال تحصیلی خاص کسب نمایند، اما سطح صلاحیت و توانایی آن‌ها در درک مطالب درسی، متفاوت خواهد بود. دانشجوی اول احتمال دارد برای رفتن به دوره‌های پیشرفته‌تر آماده نباشد اما دانشجوی دوم از آمادگی کافی برخوردار باشد. در این روش، دانشجوی با توانایی بالا که می‌تواند نیازهای دوره را با حداقل تلاش برآورده سازد برای «عدم» تلاش ظاهری خود متنبه خواهد شد؛ اما از آنجا که نمره ورقه به تنهایی چنین اطلاعاتی را منتقل نمی‌کند، روش نمره‌دهی مبتنی بر توانایی، کاربرد آن را تضمین نمی‌کند.

سوالات زیر می‌تواند به گسترش اهداف احتمالی‌تان کمک نماید:

- * دانشجویان برای موفقیت در دوره یا سطح بعدی، چه چیزهایی را باید بدانند؟
- * دانشجویان در مورد کدام یک از جنبه‌های پیشرفت‌شان نیاز به بازخورد دارند؟
- * اهمیت نسبی هر یک از اهداف یادگیری چگونه است و چگونه در محتوای دوره منعکس می‌شود؟
- * سعی کنید اهداف یادگیری را به ترتیب اهمیت درجه‌بندی کنید. مشخص نمایید که هر هدف یادگیری چه درصدی از نمره نهایی را دربرمی‌گیرد؟
- * چگونه می‌توان این اهداف یادگیری را طبقه‌بندی نمود، به طوری که به راحتی بتوان در طول نیمسال آن‌ها را دنبال کرد؟

هنگامی که اهداف یادگیری‌تان را مشخص نمودید دربارۀ چگونگی بازتاب این اهداف در محتوای درس، بیندیشید. همچنین تصمیم بگیرید که آیا ترجیح می‌دهید نمره‌های دوره، نشان‌دهنده عملکرد مطلق دانشجو به سمت

نمره‌دهی سریع و عادلانه

راهبردهای کلی زیر در هنگام نمره‌دهی به تکالیف درسی، مقالات، گزارش‌های آزمایشگاه و یا امتحانات پایان نیمسال تحصیلی، به شما کمک می‌کند تا در وقت صرفه‌جویی کرده و شیوه نمره‌دهی عادلانه را تضمین کنید.

* قبل از شروع نمره‌دهی، کلید پاسخ‌ها یا معیارهای دقیق نمره‌دهی را آماده کنید. این به شما کمک خواهد کرد تا تحت تاثیر دانشجویان فوق‌العاده با استعداد که هوشمندانه تنها به یک جنبه از سؤال و یا یک بُعد ملموس از سؤال پاسخ می‌دهند و بجای محتوای پاسخ‌هایشان، شما را بیشتر با نوشته‌هایشان یا سبک خلاقانه حل مسأله تحت تاثیر قرار می‌دهند، جلوگیری کنید.

* هنگام نمره‌گذاری امتحانات، معیارهای نمره‌دهی را یادداشت کنید. این به شما کمک می‌کند تا در صورت مواجهه با اشتباهات مشابه، کارآمدتر عمل نمایید چراکه سابقه‌ی چگونگی مدیریت چنین مشکلی را دارید.

* قبل از شروع نمره‌دهی سؤالات مبتنی بر حل مسأله، آن‌ها را حل کنید؛ حتی اگر مرتبه‌ی قبل این کار را انجام داده‌اید. این به شما کمک خواهد کرد تا جزئیات را به یاد آورید.

* در صورت امکان، پاسخ تمام دانشجویان به یک سؤال را در یک نوبت نمره‌گذاری کنید تا بتوانید ذهن خود را متمرکز نمایید؛ بنابراین نگران فرموله کردن مجدد یا بخاطر آوردن نکات ظریف در روند نمره‌دهی نخواهید بود.

* نمونه‌های عالی، خوب، مناسب و ضعیف از پاسخ‌ها را که به‌عنوان تکیه‌گاه یا استاندارد عمل می‌کنند، بیابید. برای مرور استانداردهای نمره‌گذاری و حصول اطمینان از رعایت عدالت، از آن‌ها استفاده نمایید.

* بر روی کار دانشجوی، نظر مختصری بنویسید. احساس نکنید که باید هر اشتباه گرامری یا محاسباتی را تصحیح کنید، به هر ایده‌ای پاسخ دهید یا شیوه‌های جایگزین را برای هر بخش پیشنهاد دهید. بهتر است تنها بر یک یا دو مشکل عمده معطوف شوید و بجای توجه به هر نقص، بر الگوی اشتباهات متمرکز شوید.

* از بازنویسی تکالیف دانشجویان خودداری کنید. برای مثال تنها یک بند را بازنویسی کنید، اما اصلاحات عمده را بر عهده خود دانشجوی بگذارید.

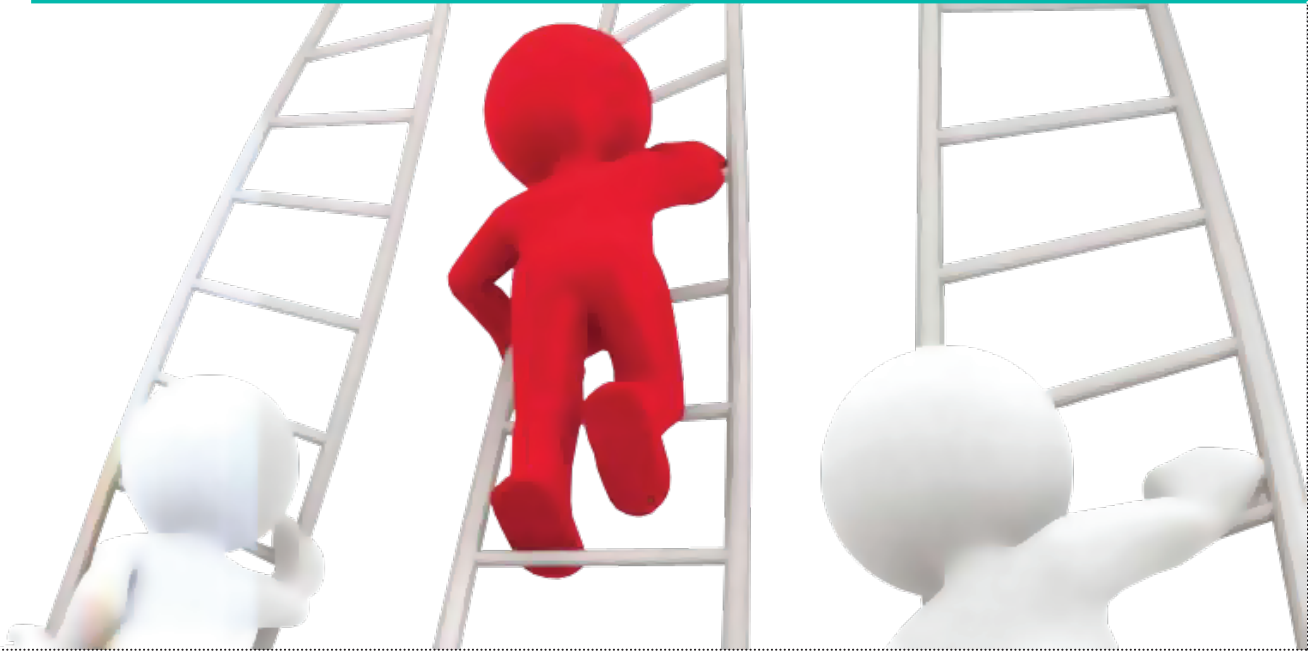
* از جایگاه یک خواننده علاقه‌مند یا منتقد برجسته به کارهای دانشجویان پاسخ دهید. برای خودتان سه هدف را تعیین کنید: پر رنگ کردن آنچه که خوب انجام داده شده (برای ایجاد اطمینان و اعتماد به نفس)، اشاره به خطاها و نقاط ضعف عمده که نیاز به اصلاح دارد و ارائه شیوه‌هایی برای تکمیل و پیشرفت.

* محدودیت‌هایی نظیر این که چه مدت زمانی را به هر سؤال امتحانی، مقاله یا تکلیف اختصاص خواهید داد، در نظر بگیرید.

* بهتر است اسم دانشجویان را بپوشانید تا تحت تاثیر عملکرد

به‌نگام نمره‌گذاری امتحانات، معیارهای نمره‌دهی را یادداشت کنید.

آنها در امتحان قبلی، تکالیف، میزان مشارکت‌شان در کلاس یا نگرش آنها درباره خودتان و یا درس‌تان قرار نگیرید. می‌توانید از دانشجویان بخواهید که اسم‌شان را در صفحه آخر یا در پشت برگه امتحانی بنویسند.

روند نمره‌گذاری مطمئن را تحت تأثیر قرار خواهد داد. با نمره‌گذاری تمام پاسخ‌های یک سؤال در یک نوبت، مطمئناً عدالت بیشتر رعایت خواهد شد.

* از قضاوت درباره عوامل نامربوط مثل دستخط یا استفاده از خودکار در کار دانشجو بپرهیزید.

قبل از نمره‌دهی، سطح کلی عملکرد دانشجو را با نمونه‌گیری تصادفی تکالیف یا امتحانات مشخص کنید و یا در صورت امکان، بر روی همه آنها یک مرور اجمالی داشته باشید.

* نمره دانشجو را در صفحه آخر وارد کنید. این کار برای حفظ حریم خصوصی وی مؤثر خواهد بود.

* از نمره دادن تمام برگه‌های امتحانی یا تمام مقالات در یک نوبت اجتناب کنید زیرا خستگی را به دنبال داشته و

* تمام نمره‌ها را به‌صورت عددی ثبت کنید تا محاسبه نمره نهایی، از دقت بیشتری برخوردار باشد.

References

- Dressel, P. L. (1961), "Testing and Grading Policies", Evaluation in higher education, Boston, Mass: Houghton Mifflin & Co.
- Frisbie, D. A. (1977), "Issues in formulating course grading policies", National association of colleges and teachers of agriculture journal, V.21, p.p.15-18.
- Hill, J. R. (1976), "Grading and Marking", Measurement and evaluation in the classroom, Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Co, p.p.178-260.
- Terwilliger, J. S. (1971), "Assigning grades to students", Glenview, IL: Scott, Foresman and Co.
- http://cte.illinois.edu/testing/exam/course_grades.html
- http://cte.uwaterloo.ca/teaching_resources/tips/fast_and_equitable_grading.html
- <http://depts.washington.edu/grading/plan/needs.html>

کلیه شماره‌های نشریه «سامان آموزشی» در سایت معاونت طرح و برنامه دانشگاه فردوسی مشهد به نشانی <http://vpb.um.ac.ir> در دسترس علاقه‌مندان می‌باشد.